

فصلنامه مطالعات بین‌المللی

سال سیزدهم، شماره ۳، زمستان ۱۳۹۵

♦ صاحب امتیاز

و مدیر مسئول:

مهدی ذاکریان / دانشکده حقوق و علوم سیاسی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات - ایران

♦ سردبیر:

محمود منشی پوری / دانشگاه ایالتی سان فرانسیسکو - آمریکا

♦ رییس هیئت تحریریه: الکساندر نوپس / دانشکده حقوق دانشگاه آزاد آمستردام - هلند

♦ اعضای هیئت تحریریه:

طلال العمادی	دانشکده حقوق دانشگاه قطر - قطر
عبداللهی احمد النعیم	دانشکده حقوق دانشگاه اموری - آمریکا
ارشین ادیب مقدم	دانشکده مطالعات شرقی و افریقایی دانشگاه لندن - بریتانیا
سید جواد امام جمعه زاده	گروه علوم سیاسی دانشگاه اصفهان - ایران
رینالد اوتنهوف	دانشکده حقوق دانشگاه نانت - فرانسه
داوود باوند	وزارت امور خارجه (۶۱-۱۳۴۴) - ایران
شریف بسیونی	مؤسسه حقوق بشر دانشگاه دوپل شیکاگو - آمریکا
ویلیام بورک وایت	دانشکده حقوق دانشگاه پنسیلوانیا - آمریکا
مولود بومگار	دانشگاه بیکاردی - ژول ورن - فرانسه
علیرضا بهشتی	دانشگاه تربیت مدرس - ایران
امانوئل دکو	دانشگاه پاریس ۲ - فرانسه
احمد سیف‌الدوله	رایزن کمیته ضد تروریسم شورای امنیت سازمان ملل متحد
ویلیام شاباس	دانشگاه میدلسکس - بریتانیا
محمد شریف	دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه - ایران
مهدی علیخانی	دانشگاه آزاد اسلامی - ایران
مهران کامروا	دانشگاه جورج تاون (شعبه دوحه) - آمریکا
مارک گیبینی	دانشگاه کارولینای شمالی، اشویل - آمریکا
فلاویا لاتانزی	دانشگاه رم ۳ - ایتالیا
سید مصطفی محقق داماد	دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی - ایران
دیتریش یونگ	دانشگاه دانمارک جنوبی - دانمارک

صفحه آرایی:

انتشارات خرسندی

طرح جلد:

مجتبی طاهری

نشانی:

فصلنامه مطالعات بین‌المللی ISJ یک نشریه خصوصی و مستقل است. امور فصلنامه از طریق نشانی الکترونیکی انجام می‌شود.

شبکه جهان گستر:

www.isjq.net

نشانی الکترونیکی:

info@isjq.net

چاپ:

تهران، انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان لبافی‌نژاد، نرسیده به

خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۴، واحد ۲، انتشارات خرسندی

تلفن: ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۴۹۰۵۸۴

تک شماره:

€ 15 - ۱۵۰۰۰۰ ریال

فصلنامه مطالعات بین‌المللی (ISJ) برپایه نامه شماره ۱۲۴/۳۸۰۲ مورخ ۱۳۸۳/۳/۱۸ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با روش پژوهشی، آموزشی به زبان پارسی - انگلیسی در گستره بین‌المللی چاپ و پخش می‌گردد. این فصلنامه علاقه‌مند است نوشتارهای علمی - پژوهشی را با شرایط زیر به چاپ برساند:

۱. نگارنده دارای جایگاه برجسته علمی در کشور و شناخته‌شده در خارج از کشور باشد؛
۲. چکیده پارسی و انگلیسی (۲۰۰ کلمه) دربرگیرنده موضوع بحث، روش تحقیق و مهم‌ترین نتیجه‌گیری.
۳. رفرنس‌دهی به منابع در داخل متن به صورت (نام مؤلف، سال انتشار: شماره صفحه) می‌باشد.
۴. در پایان، فهرست الفبایی منابع مورد استفاده پارسی و لاتین به انگلیسی نوشته شود و در انتهای عنوان کتاب یا مقاله کلمه Persian افزوده شود. شیوه‌نامه رفرنس‌دهی در بخش انگلیسی مجله آمده است.
۵. مشخصات نویسنده یا نویسندگان شامل نام و نام خانوادگی، مرتبه علمی، نام دانشگاه یا سازمان، نشانی، شماره تلفن، پست الکترونیک در صفحه‌ای جداگانه ذکر شود.
۶. چاپ نوشتارها در فصلنامه، منوط به تأیید دو داور است و در صورت بروز اختلاف نظر در داوری، یا عدم پاسخ، مقاله برای داور سوم ارسال می‌شود. تصمیم‌گیری نهایی با مدیر مسئول و سردبیر است.
۷. محتوای نوشتارها دیدگاه‌های نویسندگان آن است و بیانگر تأیید یا رد آن از سوی فصلنامه نیست. فصلنامه در اصلاح و ویرایش نوشتارهای پذیرفته‌شده آزاد است.
۸. بابت چاپ نوشتارها در فصلنامه از نویسندگان هزینه‌ای دریافت نمی‌گردد. نویسندگان تنها بایستی هزینه‌های اشتراک اعلام شده برای شماره‌ای که مقاله آنها چاپ می‌شود و شماره‌های پیشین را پرداخت نمایند.
۹. در صورت ارایه نوشتار به نشریه‌ای دیگر، پیگیری آن در این فصلنامه متوقف می‌شود.

◆ هیئت مشاوران بین‌المللی

- دکتر عبداللهی احمد النعیم / دانشگاه اموری - آمریکا
دکتر ارشین ادیب مقدم / دانشگاه لندن - بریتانیا
دکتر آن - ماری اسلاوتر / دانشگاه پرینستون - آمریکا
دکتر داوود باوند / بازنشسته وزارت امور خارجه - ایران
دکتر شریف بسیونی / دانشگاه دوپل شیکاگو - آمریکا
دکتر پائولو بنویتی / دانشگاه رم ۳ - ایتالیا
دکتر ویلیام بورک وایت / دانشگاه پنسیلوانیا - آمریکا
دکتر مولود بومگار / دانشگاه پیکاردی - فرانسه
دکتر سیمون پیترمن / دانشگاه لیژ - بلژیک
دکتر رامش تاکور / دانشگاه سازمان ملل متحد - ژاپن
دکتر امانوئل دکو / دانشگاه پاریس ۲ - فرانسه
دکتر مهدی ذاکریان / دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات - ایران
دکتر ویلیام شاباس / دانشگاه میدلسکس - بریتانیا
دکتر عمر شالفانی / دانشگاه امریکایی قاهره - مصر
دکتر محمد جواد ظریف / دانشکده وزارت امور خارجه - ایران
دکتر مهرداد عمادی / پژوهشگر اقتصاد سیاسی بین‌الملل - بریتانیا
دکتر مهران کامروا / دانشگاه جورج تاون (شعبه دوحه) - آمریکا
دکتر نوربرتو کنسانی / دانشگاه لاپلاتا - آرژانتین
دکتر مارک گیبینی / دانشگاه کارولینای شمالی، اشویل - آمریکا
دکتر فلاویا لاتانزی / دانشگاه رم ۳ - ایتالیا
آیت‌الله دکتر سید مصطفی محقق داماد / دانشگاه شهید بهشتی - ایران
دکتر بیروز مجتهدزاده / دانشگاه تربیت مدرس - ایران
دکتر محمود منشی‌پوری / دانشگاه ایالتی سان‌فرانسیسکو - آمریکا
دکتر الکساندر نوپس / دانشگاه اوترخت - هلند
دکتر دیتریش یونگ / استاد دانشگاه دانمارک جنوبی - دانمارک

فصلنامه مطالعات بین‌المللی (ISJ) برپایه نامه شماره ۳/۴۶۸۷ مورخ ۱۳۸۵/۵/۱۶ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یک فصلنامه علمی - ترویجی است. این فصلنامه در سایت‌های این آن‌لاین - مرجع اصلی مقالات حقوقی و معتبرترین کتابخانه دنیا - ثبت شده است. این مجله در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام ISC ثبت و نمایه می‌شود. این پایگاه مرجع تعیین اعتبار علمی - پژوهشی مجله‌های داخلی می‌باشد.

■ فهرست مطالب

● نوشتارها

- نوع سوم مناصمات مسلحانه /
۱ علی پورقصاب امیری، علیرضا زنجایی
- حقوق بین الملل و اختلاف اسرائیل و فلسطین /
۲۱ سید محمد باقر امیریان
- تأثیری ثباتی سیاسی بر کسری بودجه در گروه کشورهای منتخب /
۴۱ پروانه سلاطین، نیلوفر غفاری صومعه، سمانه محمدی
- جایگاه بین‌المللی شدن آموزش عالی در منافع ملی جمهوری اسلامی ایران /
۶۵ محمدرضا دهشیری، مهدی طاهری، حامد رنجبر
- قدرت هوشمند اوپاما، مبنای چندجانبه‌گرایی در برخورد با ایران (۲۰۱۳-۲۰۰۹) /
۸۷ کمیل آقا جمالی
- اتحادیه اروپا و قدرت‌های بزرگ /
۱۲۱ میرابراهیم صدیق، آرش شرقی
- تبیین سیاست هسته‌ای دولت‌های نهم و دهم براساس مدل پیوستگی
جیمز روزنا /
۱۴۱ میثم باقری

نوع سوم مخاصمات مسلحانه

دکتر علی پورقصاب امیری، دکترعلیرضا زنجایی

از آنجا که جنگ بین کشورها بزرگتر، وسیعتر و دارای تلفات انسانی بیشتری بوده است توجه جهانی به حقوق بشردوستانه سبب تدوین قواعد و مقرراتی شده است که بیشتر معطوف به جنگ بین کشورها بوده است. طراحان و بنیانگذاران حقوق بین الملل بشردوستانه همت خود را صرف تدوین مقرراتی برای حفظ جان انسانها، ابنیه نظامی و غیر نظامی، اموال فرهنگی و محیط زیست منطقه درگیر در جنگ نموده اند. ولی در قرون اخیر شکل جنگها تغییر پیدا کرده است. جستجوی هویت گروههای قومی و مذهبی، استقلال طلبی مردمان سرزمینهای تحت سلطه، نادیده گرفتن حقوق اولیه مردم تحت حاکمیت یک کشور توسط دولت، بروز شورش و اغتشاشات داخلی، و ... همزمان با پیشرفت فناوری تولید سلاحها سبب شده تلفات انسانی در جنگهایی که چهره‌ای داخلی به خود گرفته افزونی یابد. لذا حقوق بین الملل بشردوستانه در دهه‌های اخیر به سمت تدوین قواعدی برای این مخاصمات گرایش پیدا کرده است. با این حال قواعد و مقررات تدوین شده کلیه مخاصمات را پوشش نمی‌دهد. در این میان نوع سوم از مخاصمات مسلحانه بروز کرده که مغفول مانده است و آن مخاصمات داخلی هستند که به دلایل گوناگون به یک مخاصمه بین‌المللی تبدیل می‌شوند. هدف این نوشتار بررسی این گونه مخاصمات و پیشنهاد تقسیم بندی جدیدی است که توجه جامعه جهانی را به وضع مقررات خاص برای این نوع سوم از مخاصمات جلب نماید.

کلید واژگان: مخاصمات مسلحانه بین‌المللی، مخاصمات مسلحانه داخلی (غیر بین‌المللی).

حقوق بین‌الملل و اختلاف اسرائیل و فلسطین

سید محمد باقر امیریان

حقوق بین‌الملل به گفته‌ی استاد هربرت هارت دارای دو دسته از قواعد است که دسته‌ی اول را قواعد اولیه (حقوق معاهدات) و دسته‌ی دوم را قواعد ثانویه (حقوق مسئولیت). در عرصه بین‌المللی معمولاً این قواعد ثانویه است که در اجرای حقوق بین‌الملل دشوار می‌گردد. این در حالیست که اگر در موضوعی حقوقی قواعد اولیه در اجرا از سوی دولت‌ها بی‌اهمیت تلقی گردد (یا بین دو یا چند دولت در خصوص اختلافی، قواعد اولیه‌ای باشد اما کافی برای حل اختلاف نباشد و طرفین هم میلی به انعقاد معاهده جدید برای آن اختلاف نداشته باشند) اجرای مسئولیت بین‌المللی (قواعد ثانویه) هم سخت می‌گردد. دقیقاً اختلاف بین فلسطین و اسرائیل در همین موقعیت است. چراکه نه معاهداتی برای حل بحران از سوی طرفین منعقد شده که پایبند به آن برای حل اختلاف گردند و نه مسئولیت اسرائیل به نحو کارآمدی مورد شناسایی مراجع بین‌المللی قرار گرفته است. هرچند دیوان بین‌المللی دادگستری، شورای امنیت و مجمع عمومی در این خصوص فعالیت‌هایی داشته‌اند.

در این نوشتار بررسی خواهیم نمود که اختلاف اسرائیل و فلسطین دقیقاً در کدام حوزه حقوق بین‌الملل است و همچنین نقش اجرای حقوق بین‌الملل را توسط برخی از مجریان عرصه بین‌المللی مورد مطالعه قرار خواهیم داد.

◆ فصلنامه مطالعات بین‌المللی (ISI) / شماره ۵۱ / ۱۰۰

کلید واژگان: حقوق بین‌الملل - فلسطین - اسرائیل - حاکمیت - مراجع بین‌المللی.

تأییری بی ثباتی سیاسی بر کسری بودجه در گروه کشورهای منتخب

دکتر پروانه سلاطین، نیلوفر غفاری صومعه، سمانه محمدی

دولت‌ها نقش مهمی در اداره فعالیت کشورها دارند. دولت‌ها برای انجام وظایف خود به بودجه نیاز دارند. بودجه شاهرگ حیاتی دولت است، زیرا دولت‌ها تمام فعالیت‌های مالی خود، اعم از کسب درآمد و پرداخت هزینه‌ها برای اجرای برنامه‌های متعدد و متنوع خود را در چارچوب قانون بودجه انجام می‌دهند. بنابراین بودجه آینه تمام نمای همه برنامه‌ها و فعالیت‌های دولت است که نقش بسیار مهم و حیاتی در توسعه اقتصاد ملی ایفا می‌کند. در این راستا ریشه‌های کسری بودجه را باید در حوزه اقتصاد سیاسی جستجو کرد. که در بسیاری از موارد نتیجه سوءمدیریت، بحران‌های اقتصادی، بی‌انضباطی پولی و مالی ناشی از بی‌ثباتی سیاسی در کشورها می‌باشد. از این روهدف اصلی این مقاله بررسی ارتباط تئوریک و میزان تاثیرگذاری بی‌ثباتی سیاسی و خشونت بر کسری بودجه در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط می‌باشد. نتایج حاصل از برآورد مدل به روش اثرات ثابت و گشتاور تعمیم‌یافته در گروه کشورهای منتخب در دوره زمانی ۲۰۱۳-۲۰۰۲ نشان می‌دهد بی‌ثباتی سیاسی و خشونت تاثیر مثبت و معناداری بر کسری بودجه در گروه کشورهای منتخب دارد.

کلید واژگان: بی‌ثباتی سیاسی و خشونت، کسری بودجه، اثرات ثابت، گشتاور

تعمیم یافته

جایگاه بین‌المللی شدن آموزش عالی در منافع ملی جمهوری اسلامی ایران

دکتر محمدرضا دهشیری، مهدی طاهری، حامد رنجبر

مطالعه روند رشد و توسعه کشورهای توسعه یافته، حکایت از این واقعیت دارد که نظام‌های آموزش عالی، همواره یکی از ارکان و عامل بنیادی تکامل و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در این کشورها بوده است. بنابراین، کشورهایی که خواهان توسعه همه جانبه، متوازن و پایدار هستند، لازم است نظام آموزش عالی خود را به طور متوازن و پایدار توسعه بخشند. تحولات جهانی دهه ۸۰ و تأثیر آن بر نظام و ساختار کشورها همچنین رسوخ پارادایم «کوچک شدن جهانی» و آگاهی ساکنان زمین از «جهان کوچک شده» سبب گردید که این تحولات نه تنها جنبه‌های «ذهنی» بلکه تمام ابعاد «عینی» زندگی «فردی» و «جمعی» انسان را متأثر سازد. از این رو بهره‌گیری از تهدیدهای ناشی از این پدیده و تبدیل آن به فرصت در جهت منافع ملی، قطعاً از ضرورت‌های مهم و بنیادین در استراتژی سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کشورها در دهه حاضر خواهد بود بنحویکه موضوع بین‌المللی شدن زیرساخت آموزش با تأکید و تمرکز بر مقوله آموزش عالی یکی از مهمترین مصادیق مستدل و مستند در این ادعاست. در این مقاله با نگاهی قیاسی و با استمداد از دیدگاه نایت بعنوان چهارچوب نظری تحقیق نسبت به مطالعه تطبیقی زیرساخت آموزش عالی و نقش آن در فرایند توسعه منافع ملی کشورها اقدام شد و در نهایت با تحلیل وضعیت موجود کشور در این زیرساخت و ضمن تأکید بر نقش آموزش در فرایند توسعه ملی نسبت به شناسایی خلأ موجود در این زمینه بر مبنای دورنمای مطلوب ترسیم شده در اسناد بالادستی نظام نظیر سند چشم‌انداز افق ۱۴۰۴ نسبت به پیشنهاد بایسته‌های تحقق موضوع در بهره‌برداری از این فرصت مغتنم در کشور اقدام گردید.

کلید واژگان: جهانی شدن، بین‌المللی شدن، آموزش عالی فراملی، دیپلماسی فرهنگی،

قدرت نرم، دانش فراملی

قدرت هوشمند او باما، مبنای چندجانبه گرایی در برخورد با ایران (۲۰۱۳-۲۰۰۹)

کمیل آقا جمالی

سیاست خارجی آمریکا در زمان حاکمیت نوحافظه کاران در برخورد با برنامه اتمی ایران مبتنی بر قدرت سخت بود که با موفقیت همراه نبود و منجر بر افزایش توان هسته‌ای ایران گردید. او باما که با شعار تغییر و حل چالش اتمی ایران با استفاده از دیپلماسی به قدرت رسیده بود سیاست هوشمندانه‌ای را برگزید که در چارچوب قدرت هوشمند (برخلاف قدرت سخت) تبیین می‌گردد که مبتنی بر آمیزه‌ای از قدرت سخت و نرم می‌باشد. حال سوال اصلی این مقاله این مساله است که او باما چگونه توانست در دوران اول خود موضوع هسته‌ای ایران تهدید علیه صلح و امنیت جهانی جلوه دهد و همراهی و موافقت قدرت‌های اروپایی و روسیه را بعنوان شرکای تجاری و سیاسی ایران در افزایش فشارها بر ایران جلب کند؟ مادر پاسخ به تبیین این مساله می‌پردازیم که پیروی او باما از مولفه قدرت هوشمند و تاکید بر چندجانبه گرایی و همکاری سیاسی با کشورهای اروپایی و روسیه باعث افزایش فشارهای سیاسی و اقتصادی بر ایران و همراهی با سیاست‌های آمریکا گردیده است. مقاله حاضر ضمن تبیین قدرت هوشمند و چرایی تغییر اهرم‌ها و شرایط آمریکا در زمان اعمال این سیاست، تاکید بر چگونگی همراه سازی قدرت‌های بزرگ با سیاست‌های آمریکایی پردازد. روش مورد استفاده در این مقاله توصیفی-تحلیلی می‌باشد.

کلید واژگان: هوشمند، چندجانبه گرایی، آمریکا، برنامه هسته‌ای ایران، تحریم و فشار

اتحادیه اروپا و قدرت‌های بزرگ

دکتر میرابراهیم صدیق، دکتر آرش شرقی

ارزیابی جایگاه و نقش اتحادیه اروپا در سیستم جدید بین‌المللی مبتنی بر مؤلفه‌هایی است که بدون نادیده گرفتن آنان فهم و درک صحیح این جایگاه ناممکن خواهد بود. تحولات اخیر در جامعه بین‌الملل و به ویژه بحران اقتصادی، تا حدودی نظمی که آمریکا به تنهایی در پی آن بود تا رهبری کند را به چالش کشید. اتحادیه اروپا در دوره جنگ سرد همواره نیم‌نگاهی به بازیگری در عرصه سیاست بین‌الملل داشته است، اما شرایط دوقطبی جهان و قدرت بالای آمریکا مانع از بازیگری فعال آن اتحادیه در قلمرو سیاست بین‌الملل گردید. شرایط با پایان جنگ سرد عمیقاً متحول شد. در این دوران یکی از اهداف عمده اتحادیه اروپا پیشبرد چندجانبه‌گرایی و تحصیل نقش و مسئولیت بیشتر نسبت به مسائل مهم بین‌المللی و حل و فصل آنهاست. در این چهارچوب روابط اتحادیه اروپا با ایالات متحده آمریکا و نیز با دو قدرت عمده دیگر، یعنی روسیه و چین حائز اهمیت فراوان است. این مقاله ضمن بررسی وضعیت اتحادیه اروپا در سیستم جدید بین‌المللی، نگاهی کلی به روابط اتحادیه اروپا با ایالات متحده آمریکا و نیز با دو قدرت عمده دیگر یعنی روسیه و چین خواهد انداخت.

کلید واژگان: اتحادیه اروپا، سیستم جدید بین‌المللی، ایالات متحده آمریکا، روسیه،

چین.

تبیین سیاست هسته‌ای دولت‌های نهم و دهم براساس مدل پیوستگی جیمز روزنا

میثم باقری

هدف پژوهش حاضر بررسی سیاست هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در زمان دولت‌های نهم و دهم است. در این راستا علل بروز بحران بین ایران و غرب را ارزیابی می‌نماید. دو نگاه متفاوت در این بین وجود دارد یک نگاه معتقد است ویژگی‌های شخصیتی رییس جمهور باعث بروز بحران در روند مذاکرات هسته‌ای گردید و نگاه دوم عدم حسن نیت غرب در مسأله‌ی هسته‌ای ایران را باعث نمی‌داند. اعتقاد نویسنده بر این است که این نگرش‌ها به تنهایی پاسخگو نیست بلکه از هر دو نگاه موجود می‌بایست در مسأله‌ی هسته‌ای ایران بهره برد. پرسش نویسنده این است که کدام نظریه تحلیل بهتری از بحران بوجود آمده در سیاست هسته‌ای ایران ارائه می‌دهد؟ فرض وی بر این است که چون هر دو سطح تحلیل محیط بین‌الملل و محیط داخلی در بروز بحران سیاست هسته‌ای ایران در دولت‌های مذکور مدخلیت دارند، یک نظریه‌ی مختلط می‌بایست بهره برد، لذا از مدل پیوستگی جیمز روزنا جهت آزمون پژوهش حاضر بهره گرفته است. نگارنده در پایان نتیجه می‌گیرد، در چارچوب نظریه پیوستگی، عامل محیط بین‌الملل و عامل فرد (اندیشه‌ها و شخصیت فردی رییس جمهور) بیشتر از سایر عوامل (نقش، حکومت و جامعه) در تبیین بحران موجود سیاست هسته‌ای ایران در دولت‌های نهم و دهم نقش ایفا می‌کنند.

کلید واژگان: سیاست هسته‌ای، دولت‌های نهم و دهم، مدل پیوستگی جیمز روزنا، محیط بین‌الملل، محیط داخلی.

